

B I L T E N 11/09

UŽICE, Novembar 2009. godine

POLJOPRIVREDNA STRUČNA SLUŽBA UŽICE DOO“-UŽICE

Savetodavna služba:

- ecc. Jovan Mirosavljević, v.d. direktora**
- dipl. ing. Petar Joković, stručni saradnik za voćarstvo**
- dipl. ing. Miroslav Milivojević, stručni saradnik za stočarstvo**
- dipl. ing. Nebojša Đurić, stručni saradnik za stočarstvo**
- dipl. ing. Ljubodrag Pantelić, stručni saradnik za ratarstvo**
- dipl. ing. Milenko Gavrilović, stručni saradnik za zaštitu bilja**
- dipl. ing. Zorica Lazić, stručni saradnik za zaštitu bilja**

Osnovna delatnost „Poljoprivredne stručne službe Užice“ iz Užica je pružanje saveta odabranim i ostalim domaćinstvima na području svoga rada , koja se ostvaruje kroz:

- predavanja**
- održavanje radionica**
- davanje saveta u Službi**
- davanje saveta telefonom**
- davanje saveta na imanjima zemljoradnika**
- davanje saveta putem lokalnih radija i televizije**
- davanje saveta putem biltena, plakata i brošura**
- postavljanje demonstracionih ogleda**
- održavanje poljoprivrednih izložbi –sajmova**
- pomoć zemljoradnicima oko upisa i obnove u Registru P.G.**
- blagovremeno upoznavanje P.G. sa pojedinim uredbama**
- upoznavanje P.G. sa načinom i vremenom podnošenja dokumentacije radi ostvarivanja sredstava po pojedinim uredbama.**

Telefoni /fax službe: 031/513-754, 516-266,

E- mail: pssuzice@sbb.rs

Dobra poljoprivredna praksa

KREČENJE VOĆNIH STABALA

Pojava ekstremno niskih temperatura tokom zimskog mirovanja može da izazove štete u voćnim zasadima. Štete zavise najviše od vremena pojave i dužine trajanja takvih temperatura, kao i od voćne vrste koja se gaji.

Naime, najmanja opasnost od nastanka izmrzavanja pojedinih delova voćaka je u fazi dubokog zimskog mirovanja voćaka. To je period decembar do polovine januara. Najčešće štete nastaju tokom februara meseca, kada dolazi do jačih oscilacija dnevnih i noćnih temperatura vazduha. Naime, u tom periodu je moguće da dnevne temperature izađu na 15-18 stepeni celzijusa, a da tokom noći mogu da idu i ispod 10 stepeni, kada neminovno dolazi do oštećenja na voćkama, kada dolazi do pucanja kore, tzv. pojave mrazopuca.

Otpornost voćaka na niske zimske temperature zavisi kako od voćnih vrsta, tako i gajenih sorata. Redosled otpornosti kod drvenastog voća je: leska, jabuka, američke sorte šljiva, kruška, trešnja, višnja, orah, malina, kupina, mušmula, dunja i najosetljivije su kajsija, breskva i badem. Naime, poznata je činjenica da jabučasto je daleko otpornije od koštičavih voćnih vrsta. Razlog je u tome što koštičavo voće ima kraći period dubokog zimskog mirovanja, i najmanje zagrevanje posle njega izaziva buđenje i kretanje sokova. Takođe, ranostasnije sorte ranije kreću i ranjivije su na pojavu šteta od ovih temperatura.

Pored ovoga, otpornost na niske zimske temperature zavisi i od intenziteta roda, odnosno iscrpljenosti u prethodnoj vegetaciji, intenzitetu napada bolesti i štetočina, čak i moguće defolijacije /opadanja lista tokom vegetacije/, primeni kasnijeg prihranjivanja tokom vegetacije. Svi navedeni faktori utiču na povećanu osetljivost voćke na izmrzavanje pojedinih delova.

Godine 1956. temperatura vazduha je krajem januara i početkom februara iznosila oko 18 stepeni, posle čega je došlo do pada temperature na – 27 stepeni! Posledica je bila katastrofalno izmrzavanje koštičavog voća, oko deset miliona stabala, propadanjem debla i ramenih grana.

Zbog toga se zemljoradnicima iz Poljoprivredne stručne službe u Užicu preporučuje krečenje debla svih voćaka u mlađem uzrasnom dobu, kada su najosetljivija, a kod koštičavog voća to treba činiti dokle je voćni zasad živ. Krečenje je poželjno uraditi pre početka zime i pojave snega. Krečenjem se istovremeno postiže zaštita debla – stabala od glodara /zeca/, kao i sprečavanje nastanka šteta izmrzavanjem. Ukoliko ima dosta padavina, kiše, snega, susnežice, neminovno dolazi do spiranja kreča sa kore. U tom slučaju se obavezno preporučuje ponovno krečenje, kako bi ponovno naneti sloj kreča obavio navedene funkcije zaštite od glodara i niskih zimskih temperatura. Neophodno je okrećiti deblo, a poželjno i jače ramene grane.

Svrha krećenje je da bela boja reflektuje, odbija, sunčeve zrake i sprečava zagrevanje kore i debla, time i ranijeg kretanja sokova. Pojava pucanja kore kao posledica delovanja niskih zimskih temperatura nastaje sa jugozapadne strane, gde je i najjače zagrevanje sunčevim zracima. Na ovaj način osiguravamo duži životni vek voćke, kao i eventualnu pojavu oštećenja kore od zeca.

Krečno mleko se spravlja mešavinom 5 kg negašenog kreča, 0,5 kg kuhinjske soli i tome treba dodati 0,25 kg sumpora u prahu. Voda se dodaje do željene gustoće čorbe za lako nanošenje četkom za krećenje na deblo voćke. Krećenje debla treba obaviti u dane kada je sunčano i kada je temperatura vazduha oko 10 stepeni, da se naneta masa osuši na kori do kraja dana.

Joković Petar, dipl. Ing.

Potrebe krava u vodi

Kod krava u laktaciji potrebe u vodi su veoma velike. Ukupne potrebe zavise od telesne mase, uzrasta i fiziološkog stanja jedinke, zatim od visine proizvodnje, sastava mleka, osobenosti korišćenih hraniva (svarljivost, zastupljenost proteina i soli) kao i ambijentalnih uslova.

Tabela 13. Dnevne potrebe u vodi za kravu od 600 kg u zavisnosti od proizvodnje mleka sa 4% mlecne mast i zavisno od temperature ambijenta

(Grubić i Adamović, 2003.)

Temperatura Ambijenta	Proizvodnja mleka,kg				
	0	10	20	30	40
0° C	37	47	63	77	91
15° C	46	65	81	95	109
30° C	62	83	99	113	127

Kravama u laktaciji voda je stalno na raspolaganju. Smatra se da su potrebe krave za vodom zadovoljene sa 4-6 litara po kilogramu konzumirane suve materije obroka, što iznosi 50-80 litara na dan. Može se očekivati da krave piju oko 4 l vode za svaki kg proizvedenog mleka. Količina popijene vode varira u zavisnosti od temperature ambijenta, pri temperature nižoj od +10° C iznosi 3,5 l/kg, na 15° C iznosi 4 l/kg na 20°C iznosi 4,5 l/kg i na +27° C iznosi 5,5 l/kg SM. Na temperaturama ispod nule količina potrebne vode opada na 2-4 l/kg SM.

Topla voda je neukusna i manje se pije, što utiče na apetit i proizvodnost. Suviše hladna voda može izazvati fiziološke poremećaje (bolesti), a samim tim oduzima mnogo toplote organizmu što se nadoknađuje hranom, a može i sniziti prinos mleka (Bešlin i Hristov, 1990). Za krave muzare optimalna temperature vode za napajanje iznosi 12-16°C.

Nebojša Đurić dipl.inž.

Zaštita voćaka i uskladištenih proizvoda od štetnih glodara

Početak zime i kasnije, zbog nedostatka drugih izvora hrane glodari mogu naneti veće štete, naročito u mladim zasadima voća i zasadima maline i kupine. Od štetnih glodara u poljskim uslovima najzastupljenije su voluharice (*Microtus arvalis*, *Arvicola terrestris*) kao i poljski i šumski miš (*Apodemus agrarius*, *Apodemus flavicollis*, *Apodemus sylvaticus*). Oni se hrane na korenu voćaka, pa ga tako oštećuju, a sa druge strane u slučaju velike brojnosti populacije prave gust sistem hodnika i rupa u zemlji. Povećanje brojnosti ovih glodara podstiče đubrenje stajnjakom u jesenjem periodu, koji se ostavlja na površini zemljišta, kao i intenzivna zakorovljenost zasada tokom jeseni.

Kada je u pitanju divljač, štete mogu da pričine zec i srna zbog nedostatka drugih izvora hrane u ovom periodu. Divlji zec (*Lepus europeus*) može da napravi ogromnu štetu u voćnim zasadima glođući koru. Najveće štete koje ovom prilikom mogu nastati je oštećenje u zoni korenovog vrata ispod okalemljenog mesta, ili prstenasto oštećenje kore, pri čemu dolazi do prekida sprovodnog tkiva i obaveznog sušenja.

Potencijalno su najugroženiji voćni zasadi u blizini šuma, ali preventivno je potrebno obaviti zaštitu i svih drugih zasada.

Za suzbijanje voluharica i miševa preporučuje se prvo provera aktivnih rupa, pa primena rodenticidnih mamaca kao što su:

CINKFOSFID MAMAK

FOSFIROD

SURADIOLON ZRNA

BRODILON MAMAC

GALIBROM u dozi od 5-10 g mamka po aktivnoj rupi, posle čega se otvori za grću zemljom i zatvaraju.

Za odbijanje divljači – zeca preporučuje se primena veoma efikasnog sredstva, koje ima ulogu repelenta, koji odbija zeca od tretiranih stabala sprečavajući da dođe do štete. Za ovu namenu preporučuje se:

KUNILENT R-17 у концентрацији 5 - 10 % (0,5 л до 1 л на 10 л воде)

Tretiranje se izvodi premazivanjem debla i ramenih grana, jer nekad zbog visokog snega zec može da dopre i do viših delova stabla.

Na taj način zaštita je obezbeđena za period od 50 dana (0,5 l na 100 l vode) ili 80 dana (1 l na 100 l vode).

Posle isteka ovog perioda tretiranje treba ponoviti, jer štete koje mogu nastati su mnogo veće od vrednosti ovog tretiranja.

Otvori u zemljištu u zasadu maline nastali aktivnošću glodara

Glodari su veoma poznati i kao štetočine uskladištenih proizvoda. Među njima su najzastupljeniji, od sitnih glodara domaći-kućni miš (*Mus musculus*), a od ostalih crni pacov (*Rattus rattus*) i sivi pacov (*Rattus norvegicus*). Sivi pacov nastanjuje pretežno vlažnije terene kao što su obale reka, vodoplavni tereni, septičke jame, kanalizacija, štale sa stokom i sl. gde se nalaze dovoljne količine raznovrsne hrane.

U takvim uslovima prokopavaju rupe u zidovima i podovima nastanjenih objekata, gde se neometano razmnožavaju.

Za razliku od njega crni pacov može veoma dugo da izdrži bez vode i nastanjuje suvlje terene, a u ishrani je uglavnom orjentisan na hranu biljnog i životinjskog porekla

Oni su pretežno životinje sa noćnom aktivnošću, a danju se skrivaju u rupama i hodnicima koje su prokopali. U ređim slučajevima, ako su životinje bolesne mogu se javiti i po danu.

Njihova štetnost je dvojaka. Sa jedne strane su poznati kao prenosioci različitih oboljenja kod ljudi i životinja, a sa druge strane pričinjavaju direktnu štetu hraneći se u magacinima gde se čuvaju biljni i životinjski proizvodi (skladištima žitarica, mešaonama stočne hrane, magacinima sa krompirom i jabukama i sl.). Zbog prednjih zuba koji neprekidno rastu, oni moraju da ih krata stalnim grickanjem različitih predmeta. Tom prilikom najčešće stradaju kablovi i elektroinstalacije, kao i stolarija i drveni elementi u objektima. Prema nekim podacima jedan pacov dnevno može da pojede ili zagadi u proseku oko 180 g različite hrane. Štete posebno dolaze do izražaja u slučaju prenamnoženja štetnih glodara u domaćinstvima. Pored stare populacije miševa i pacova period tokom jeseni i početak zime je naročito pogodan za ulazak i nastanjivanje novih jedinki u magacinima i štalama, zbog potrebe za toplijim mestima bogatim hranom. Zbog toga je potrebno obratiti pažnju na brojnost glodara u magacinima i štalama u domaćinstvu.

Za suzbijanje se koriste gotovi mamci kao što su:

GALIBROM

BRODILON MAMAC

GARDENTOP u dozi od 20-30 g mamka u blizini nastanjenih rupa i na više mesta u prostoriji.

Milenko Gavrilović dipl. inž.

ZANIMLJIVOSTI

Krompir

Krompir je jednogodišnja zeljasta biljka koja se gaji radi proizvodnje krtola – plodova u agronomskom smislu. Poreklom je iz Južne Amerike, odakle su ga Španci doneli u Evropu krajem 15-og veka.

Kasnije, proširen je po zemljama Severne hemisfere, i postao je jedna od najvažnijih životnih namirnica. Postoji oko 200 botaničkih vrsta krompira, od kojih mnoge žive kao divlje u visokim Andima, Čileu, Boliviji i Argentini.

Krompir je veoma hranljiv, a i lekovit. Sadrži 75-77% vode, prosečno 76,3%, dakle 23,7% suve materije(23-25%). To je skrobna biljka-u krtoli ima prosečno 17,5% skroba, 0,5-1,5% šećera, 0,1% ulja, 2% belančevina, 0,7% sirovih vlakana i čak 1,1% minerala.

Krompir je prava riznica minerala u kojoj dominira kalijum. Ovakvim bogatstvom minerala i organskih kiselina, krompir alkalizuje unutrašnju sredinu organizma čoveka, potpomaže funkciju sluzokože pluća, želuca, creva i mokraćnih puteva. Zapaljenja gornjih disajnih puteva mogu da se leče inhaliranjem sa krompirom kome se dodaje kašičica morske soli i sode bikarbone.

Crni luk

Crni luk se obično posmatra kao dvogodišnja ili trogodišnja biljka, zavisno od toga kako se gaji. U retkoj setvi prve godine može da obrazuje krupnu glavicu koja u idućoj godini daje biljku sa cvetonosnim stablom i semenom, znači da je dvogodišnja biljka.

To je monokotiledona vrsta koja prilikom nicanja iznosi kotiledon na površinu. Tom prilikom se prvi listić savija u vidu luka za strelu, a sa iznošenjem ostatka semena postepeno se ispravlja. Otuda i potiče naziv „luk“, koji je sličan u svim slovenskim jezicima.

Od davnina se crni luk koristio ne samo kao hrana, nego i lek. Tako su rimski vojnici u torbi imali glavicu crnog luka. Najviše se koristio za privijanje na rane, pogotovu one koje su teško zarastale, a tu ulogu nije izgubio ni do naših dana. Koristi se pri lečenju rahitisa, limfnih žlezda, tuberkuloze, nekih kožnih bolesti, gnojnih rana... Veoma je interesantno da se može koristiti i za sprečavanje otoka i crvenila kože posle ujeda pčela ili osa. Ima podataka i o tome da se luk može koristiti i u lečenju gripa. Napravi se napitak od dve glavice luka i ½ l vode, pa se jedna čaša tog „leka“ pije pre ručka, a druga pred spavanje.

Najnovija istraživanja u Americi su pokazala da luk sadrži jednu specifičnu materiju, nazvanu prostaglandin. A, koja snižava krvni pritisak.

Danijela Kovačević

Izdavač:

„POLJOPRIVREDNA STRUČNA SLUŽBA UŽICE“ DOO Užice

Tiraž:

300 primeraka